

§ 105

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaoston lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Björn Månssonin ym. ryhmäaloitteesta puhtaamman ja viihtyisemmän kaupunkiympäristön puolesta

HEL 2020-008032 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunnan rakennusten ja yleisten alueiden jaosto antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Roskaantumisen hillinnän ohjelma

Helsingin kaupunkiympäristön toimialan ympäristöpalvelut on käynnistänyt roskaantumisen hillinnän ohjelman laatimisen yhteistyössä useiden eri tahojen kanssa. Työ kattaa roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelman laatimisen sekä roskaverkoston perustamisen. Roskaantumisen hillinnän ohjelman tavoitteena on koota parhaat ideat käytännön toimenpiteiksi roskaantumisen hillitsemiseksi.

Roskaantumisen hillinnän toimenpideohjelman laatiminen on aloitettu työpajatyöskentelyllä ja niistä saadut ideat ja toimenpiteet kootaan yhteen toimenpideohjelmaksi vuoden 2021 aikana. Osana ohjelmaa Helsingin kaupungin ympäristöpalvelut toteutti kesällä 2020 kansainvälisen kyselyn, jossa selvitettiin, millä toimenpiteillä muut kaupungit ovat pyrkineet hillitsemään roskaantumista, miten toimenpiteet koettiin ja miten onnistumista seurattiin. Noin kolmanneksella vastanneista kaupungeista oli toimenpideohjelma tai vastaava suunnitelma. Kyselyn tuloksista julkaistaan raportti syksyllä 2020.

Helsingissä on toimittu roskaantumisen hillinnän eteen jo vuosia: puistokummit ovat toimineet vuodesta 2005 ja vapaaehtoistyön koordinointi (talkoot rannoilla ja viheralueilla) vuodesta 1986. Tällä hetkellä ja aiemmin toimivia, roskaantumiseen liittyviä hankkeita ovat mm. Satakolkyt-hanke, Itämerihaasteen Nopeat kokeilut, Puhuva roskis, Roskavideo, Helli Helsinkiä ja Täti vihreä. Lisäksi jatkuvaa toimintaa ovat ympäristövalvonnan jäte- ja ympäristönsuojelulain mukaiset tehtävät.

Roskaantumisen hillintä on mukana myös ympäristöjohtamisessa. Kaupunkiympäristön toimialan ympäristöohjelmassa 2019 - 2021 on yhtenä toimenpiteenä roskaverkoston perustaminen. Helsinki on mukana Plastic Declaration -julistuksessa ja sitoutuu mm. kehittämään strategioita ja toimenpideohjelmaa sekä asettamaan aikataulutettuja ta-

17.09.2020

voitteita muoviroskan merkittävälle vähentämiselle. Ympäristöpolitiikka (luonnos) ottaa kantaa kierto- ja jakamistalouden edistämiseen. Helsinki on myös mukana Kaikki muovi kiertää -projektissa, jossa keskitytään seuraaviin teemoihin: rakennusmuovi, purkujäte, rakennustyömaiden pakkausmuovin kierrätys.

Roska-astiat yleisillä alueilla

Aloitteessa ehdotetaan, että kaupunki voisi investoida suurempiin ja kannellisiin jäteastioihin. Helsingin kaupungin kaupunkitilaohje ja sen sisältämä kaupunkikalusteohje toimii kalusteiden, kuten roska-astiat, osalta suunnittelua ja hankintoja ohjaavana tekijänä. Kaupunkitilaohjeessa on määritelty Helsinki-ilme, joka välittyy julkisessa ulkotilassa yhteisesti sovittujen materiaalien, kalusteiden ja varusteiden sekä tyyppiratkaisujen käytön myötä. Ratkaisuilla tuetaan alueiden toiminnallisuutta, turvallisuutta ja korkeaa laatutasoa. Helsingin julkisen ulkotilan kalustemallisto tuo kaupunkiin yhtenäisen ja tunnistettavan Helsinki-ilmeen. Ilmettä luovat muotoilu, materiaalit ja pintakäsittely sekä väritys. Laadukas kalustevalikoima parantaa kalusteiden hankinnan, käytön sekä ylläpidon tarkoituksenmukaisuutta ja taloudellisuutta.

Helsingissä roska-astioiden sijoittelu tarkastellaan koko kaupungin osalta verkostotarkasteluna. Tällöin tarkistetaan keskeisten kulkuväylien, aukoiden, oleskelualueiden ja toiminnallisten alueiden roska-astioiden sijoittelu, niiden etäisyys toisistaan sekä astioiden koko. Tarkemmin yleisille alueille sijoitettavien roska-astioiden sijoitteluun ja kokoon vaikutetaan puisto- ja katusuunnitteluvaiheessa. Tällöin suunnitelmassa tarkastellaan ihmisten kulkusuuntia, solmukohtia ja oleskeluun tarkoitettujen alueiden sijaintia. Muilta osin ylläpito lisää ja poistaa roska-astioita saatujen palautteiden ja toiveiden sekä ylläpidosta vastaavien työntekijöiden näkemysten perustella.

Roska-astioiden sijoitteluun ja kokoluokan valintaan vaikuttaa astioiden vaatima tyhjennystapa. Suurikokoisten roska-astioiden tyhjentäminen vaatii yleensä raskaampaa kalustoa. Syväsäiliöiden ja muiden nostimella tyhjennettävien roska-astioiden sijoittelu mietitään jäteautojen edellyttämien käytävien leveys ja kantavuudet huomioiden. Lisäksi syväsäiliöt vaativat nimensä mukaisesti maanalaista syvyyttä yli 1,5 m, mikä rajoittaa niiden sijoittelua kaupunkiympäristössä.

Roska-astioiden koko on pitkään ollut kasvusuunnassa. Vielä vuosittain alussa oli käytössä paljon 30 litraisia astioita. Niistä on siirretty 60 litraisiin, joka on edelleen yleinen koko, mutta osoittautunut jo pieneksi. Tämä näkyy erityisesti alueilla, joilla nautitaan take away-aterioita tms. Varusteita uusittaessa ei juuri koskaan enää hankita alle

100 litraisia astioita. Astian suuruuden yläraja tulee vastaan siinä, että puistoalueilla niiden tulee pääasiassa olla käsin tyhjennettävissä ja työsuojelumääräykset sallivat vain tietyn painoisen taakan noston. Helsingissä oli keväällä (v. 2020) kaupungin kaupunkiympäristön toimialan yleisten alueiden ylläpidon vastuulla olevia roska-astioita puistoissa 4 959 kpl ja katualueilla 2 898 kpl, yhteensä 7 857 kpl. Roska-astioiden koot vaihtelevat 60 l astiasta aina 5 m³:n syväsäiliöön. Näistä roska-astioista 750 kpl on yli 600 l astioita ja syväkeräyssäiliöitä on yhteensä 305 kpl. Helsingissä on jo lähes 150 kpl aurinkoenergialla toimivaa älyroskiksia, jotka puristavat jätteen tiiviiksi paketiksi. Yhteen roskikseen mahtuu viisi kertaa enemmän irtoroskaa tavalliseen verrattuna.

Kaupunkiympäristön toimialan ylläpito käyttää puistoalueiden puhtaanapitoon (v. 2020) 3,4 miljoonaa euroa, josta noin 700 000 euroa menee laittomien kaatopaikkojen, yleisötapahtumien siivoukseen sekä merivesialueiden puhtaanapitoon. Katualueiden puhtaanapitoon käytetään (v. 2020) 8,5 miljoonaa euroa. Katujen puhtaanapito tehdään pääosin koneellisesti ja se käsittää suurelta osin katualueiden pesut sekä harjauksen, jonka yhteydessä kaduilla oleva irtoroska poistuu.

Kulttuuri ja vapaa-ajan toimialan sekä sosiaali- ja terveystoimialan hallinnoimilla alueilla on myös lukuisia roska-astioita, jotka ovat osa kaupungin puhtaanapidon verkostoa.

Yleiset wc-tilat

Tällä hetkellä Helsingissä on yleisillä alueilla käytössä 46 City-käymälää, jotka muutamaa lukuun ottamatta ovat käytettävissä ympäri vuorokauden ja joiden käyttö on maksutonta. Sofiankadun kiinteistössä on myös yksi yleinen WC. Kaupunkiympäristön toimiala lisää vuosittain määrärahan puitteissa yleisiä City-käymälöitä. WC-palveluja lisätään palautteiden ja verkostotarkastelun perusteella kohteisiin, joihin niiden sijoittaminen on mahdollista ja kustannuksiltaan kohtuullista. Valitettavasti WC-palvelujen käyttö aiheuttaa paikoin myös häiriökäytöstä ja lähiasukkaiden asumisviihtyisyyden laskua. Muutama WC on jouduttu sulkemaan yöksi toistuvien häiriöiden takia. City-käymälöiden ylläpitokustannukset vuonna 2020 ovat 1,47 miljoonaa euroa ja Sofiankadun wc:n 150 000 euroa.

Helsinki Huussi on pilotointivaiheessa oleva kuivakäymälämalli, jonka toimivuutta testataan lähivuosina. Helsinki Huussi palvelisi käyttäjiä erityisesti luontokohteissa ja saarissa. Pilottivaiheessa kerätään myös tieto huussin ylläpitokustannuksista.

Kaupunkiympäristön toimialalla on tehty ja tehdään tulevaisuudessakin varsin paljon viihtyisän ja puhtaan kaupunkiympäristön puolesta. Palve-

17.09.2020

luiden ja riittävän kalustemäärän varmistamisen lisäksi tarvitaan avointa keskustelua yleisten alueiden käytön periaatteista. Ulkoalueet, puistot, aukiot ja muut yleiset alueet ovat kaikille avoimia paikkoja, jolloin myös käyttäjän vastuuta tulee nostaa esiin kaupungin vastuun lisäksi.

Esittelijä

tekninen johtaja
Kari Pudas

Lisätiedot

Katriina Arrakoski, tiimipäällikkö, puhelin: 310 64382
katriina.arrakoski(a)hel.fi

Liitteet

1 RKP:n ryhmäaloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuustoaloite

Valtuutettu Björn Månsson ja neljä muuta valtuutettua ovat tehneet 17.6.2020 seuraavan valtuustoaloitteen:

Roskaaminen on vuosittain toistuva keskustelunaihe. Kaupunkikuvan roskaamisongelma on korostunut tänä keväänä, sillä karanteenimääräysten takia yhä useampi on syönyt noutoruokaa ulkona. Kaupungin jäteastiat eivät ole tarpeeksi tilavia tai suojattuja eläimiltä, jotka etsiesään ruokaa tyhjentävät astiat. Astioiden ollessa liian täynnä roskat heitetään maahan, ja Helsingissä on suuri riski, että roskat joutuvat mereen. Tutkimusten mukaan ihmiset eivät kanna roskia mukanaan pitkiä matkoja, mikä käytännössä tarkoittaa, että tarvitaan useampia jäteastioita, jotta kaupungin asukkaiden roskaamiskäyttäytymistä voitaisiin ehkäistä. Roskaaminen maksaa kaupungille vuosittain 3-4 miljoonaa euroa.

Investoimalla suurempiin ja paremmalla kannella varusteltuihin jäteastioihin varmistetaan, että ne eivät täyty yhtä nopeasti ja roskien leviäminen ympäristöön vähenee. Kaupunki voisi investoida suurempiin, esimerkiksi molok-tyylisiin jäteastioihin. Voitaisiin myös tutkia mahdollisuutta asentaa aurinkopaneeleihin ja puristimiin varusteltuja jäteastioita,

jotka vetäisivät jopa 570 litraa roskaa. Näitä käytetään esimerkiksi Tukholmassa. Kaupunki voisi myös sijoittaa yleisiä kierrätysastioita muun muassa muoville. Nykyiset pienet vihreät jäteastiat ovat epäkäytännöllisiä, sillä ne täyttyvät hyvin nopeasti, niistä puuttuvat kannet ja niiden asiaton avaaminen on mahdollista. Yleensä juuri näiden jäteastioiden ympärillä on roskaa, ja ne ovatkin kaupunkikuvassa tavallisimpia.

Helsingin kaupunki tarvitsee myös useampia yleisiä wc-tiloja. Lämpimällä säällä ja pandemiariskin aikana kaupungin asukkaat viettävät yhä enemmän aikaa ulkona. Kaupungilla on monta sopivaa ja viihtyisää aluetta aktiviteeteille, mutta puistoista ja rannoilta puuttuu usein mahdollisuus käyttää yleisiä wc-tiloja. Sen sijaan puskat, porttikäytävät ja katualueet toimivat vaihtoehtoisina wc-tiloina. Pääsy wc-tiloihin ei ole ainoastaan hygieniakysymys, vaan kyse on myös tasa-arvosta, sillä kaikkien ei ole helppoa löytää wc-käynnilleen sopivaa ja turvallista paikkaa ulkona.

Me allekirjoittaneet toivomme, että kaupunki tutkii ja kartoittaa jäteastioiden, kierrätysastioiden ja yleisten wc-tilojen tarpeen sekä vastaa siihen. Pienemmät jäteastiat tulee vaihtaa uusiin tilaviin ja kannellisiin malleihin, jotka estävät roskien leviämisen ympäristöön.

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt antamaan asiasta lausunnon kaupunginhallitukselle 14.10.2020 mennessä.

Esittelijä

tekninen johtaja
Kari Pudas

Lisätiedot

Katriina Arrakoski, tiimipäällikkö, puhelin: 310 64382
katriina.arrakoski(a)hel.fi

Liitteet

1 RKP:n ryhmäaloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano